

DENAR, DRUŽBA & OBDAROVANJE V PREHODNEM OBDOBJU

Charles Eisenstein

NI DOVOLJ SPREMENITI ZGOLJ
POGLEDA NA DENAR, KOT NAS
ŽELIJO PREPRIČATI NEKATERI GURUJI
ZA SAMOPOMOČ. USTVARITI BOMO
MORALI *NOVE VRSTE DENARJA*, KI
BODO UTELEŠALE IN UTRJEVALE
SPREMENJENA STALIŠČA.

VES SVET JE SVET, DENAR JE SVET, IN POT DO TJA JE DAR.

Danes – povsem utemeljeno – povezujemo denar s posvetnim. Če je že kaj sveto na tem svetu, to zagotovo ni denar. Denar se zdi sovražnik naših plemenitih čutov, kar je očitno vedno, kadar misel “Tega si ne morem privoščiti” zatre vzgib prijaznosti ali velikodušnosti. Denar se zdi sovražnik lepote, o čemer priča zaničljiva opazka “Prodal se je”.

Denar se zdi sovražnik vsake plemenite družbene in politične reforme, medtem ko korporativne sile krmarijo zakonodajo v smeri povečevanja svojega dobička. Zdi se, da denar uničuje Zemljo, medtem ko ropamo oceane, gozdove, prst in vse vrste, da bi nasitili nenasiten pohlep.

Namen te knjige je, da postaneta denar in človeška ekonomija tako sveta, kot je vse ostalo v vesolju.

Vse odkar je Jezus izgnal menjalce denarja iz templja, čutimo, da se denarja oklepa nekaj nesvetega. Kadar se politiki namesto stremjenja k javnemu dobremu pehajo za denarjem, jih označimo za skorumpirane. Razume se, da pridevnika, kot sta ‘umazan’ in ‘pokvarjen’, opisujeta denar. Menihi naj si z njim ne bi mazali rok: “Ne morete služiti Bogu in mamonu.”

Obenem pa ne more nihče zanikati, da ima denar tudi pridih skrivnostnosti, celo čarobnosti, da ima moč spremi-

njati človekovo ravnanje in usklajevati njegovo dejavnost. Že od davnih časov se misleci čudijo temu, kako lahko navadna oznaka daje tako moč kovinskemu kolutu ali papirnatemu lističu. Med zretjem v svet okoli sebe se je žal težko izogniti sklepanju, da je magija denarja zla.

Če želimo denar spremeniti v nekaj svetega, nedvomno ne bo zadostovalo nič manj kot vsesplošna denarna revolucija – preobrazba njegove bistvene narave. Ni dovolj spremeniti zgolj pogleda na denar, kot nas želijo prepričati nekateri guruji za samopomoč. Ustvariti bomo morali nove vrste denarja, ki bodo utelešale in utrjevale spremenjena stališča.

Sveta ekonomija opisuje ta novi denar in ekonomijo, ki bo vzniknila okoli njega. Razišče tudi metamorfozo človekove identitete, ki je tako vzrok kot posledica transformacije denarja. Navsezadnje doživljamo denar (in lastnino) kot podaljšek nas samih; iz tega tudi izhaja svojilni zaimek “moj”, s katerim ga opisujemo. Enak zaimek uporabljamo za opisovanje svojih rok in svoje glave. Moj denar, moj avto, moja roka, moja jetra. Razmislite tudi o krivicah, ki jo čutimo, ko nas nekdo okrade ali nas “odere” – kot bi nam vzel del nas samih.

Temu, čemur mi pravimo recesija, bi kakšna zgodnejša kultura morda rekla “duh je zapustil svet”. Med recesijo denar izgine, z njim pa življenjska sila človeškega kraljestva. Stroji stojijo. Tovarne prenehajo obratovati. Gradbena oprema propada na delovišču. Parki in knjižnice zaprejo svoja vrata. Miliioni ljudi izgubijo dom in so lačni, medtem ko stanovanjske enote samevajo, hrana pa gnije v skladiščih. Vsi človeški in materialni proizvodni dejavniki za gradnjo hiš, distribucijo hrane in delovanje tovarn kljub temu še vedno obstajajo. To, kar je pobegnilo, je pravzaprav nekaj nesovnega, gonilni duh življenja. To, kar je pobegnilo, je denar. To je edina stvar, ki je ni, tako neznatna (v obliki elektronov v računalnikih), da komaj lahko rečemo, da sploh obstaja, hkrati pa je tako silna, da brez nje človekova storilnost sunkovito obstane.

Tudi na individualni ravni lahko vidimo demotiviranost zaradi pomanjkanja denarja. Pomislite na stereotip brezposelnega moškega, skoraj brez prebite pare, ki sključeno sedi pred televizorjem v spodnji majici, pije pivo in komaj vstane iz svojega naslonjača. Zdi se, da je denar gonilna sila tako ljudi kot strojev. Brez njega smo *malodušni*.

Ne zavedamo se, da je naš koncept božanskega k sebi priregnjen boga, ki ustreza temu konceptu, in mu izročil vrhovno oblast nad Zemljo. Z ločitvijo duše od mesa, duha od snovi in Boga od narave smo ustoličili vladajočo silo, ki je brezdušna,

odtujujoča, brezbožna in nenaravna. Kotorej govorim o tem, da bi naredili denar svet, ne želim priklicati nadnaravnega posrednika, ki naj bi prelil svetost v negibne, profane stvari v naravi. Sklicujem se pravzaprav na zgodnejši čas, čas pred ločitvijo snovi in duha, ko je bila svetost neločljivo povezana z vsemi stvarmi.

V vsaki ustanovi naše civilizacije, ne glede na to, kako grda ali pokvarjena je, je seme nečesa čudovitega: isti ton v višji oktavi. Denar ni izjema. Njegov prvotni namen je preprosto povezati človeške darove s človeškimi potrebami, zato da bi lahko vsi živeli v večjem obilju.

Sveta ekonomija opisuje to prihodnost in tudi začrta praktično pot do nje.

Že davno sem se naveličal brati knjige, ki so kritizirale nekatere vidike naše družbe, ne da bi ponudile pozitivno alternativo. Nato sem imel dovolj knjig, ki so ponujale pozitivno alternativo, ampak se jo je zdelo nemogoče doseči: "Emisije ogljika je treba zmanjšati za 90 odstotkov." Potem sem se nasitil knjig, ki so ponudile izvedljiv način doseganja alternative, ampak niso opisale, kaj naj bi jaz osebno storil, da to

ustvarim. *Sveta ekonomija* deluje na vseh štirih ravneh: ponuja temeljito analizo tega, kako se je denar izrodil; opisuje bolj čudovit svet, ki temelji na drugačni vrsti denarja in ekonomije; pojasni kolektivna dejanja, ki so potrebna za ustvarjanje tega sveta, in načine, kako se lahko ta dejanja zgodijo; ter razišče osebne razsežnosti preobrazbe sveta, spremembo identitete in obstajanja, ki ji pravim "življenje v duhu obdarovanja".

Ekonomске spremembe, ki jih opisujem, so del ogromnega, vseobsegajočega premika, ki se bo dotaknil vseh vidikov življenja.

Človeštvo se šele začenja prebujati v dejansko razsežnost trenutne krize. Če se ekonomska preobrazba, ki jo bom opisal, zdi nedosegljiva, je to zato, ker za ozdravljenje našega sveta ni potrebnega nič manj kot čudež. Na vseh področjih, od denarja do ekološkega ozdravljenja, od politike do tehnologije in medicine, potrebujemo rešitve, ki presejajo trenutne meje mogočega. Medtem ko razpada naš stari svet, se na srečo širi naše znanje o tem, kaj je mogoče, z njim pa se krepi tudi naš pogum in pripravljenost ukrepati. Trenutno stekanje kriz – na področju denarja, energije, izobrazbe, zdravstva, vode, prsti, podnebja, politike, okolja in na drugih področjih – so porodni krči, ki nas iztiskajo iz starega sveta v novega. Te krize neizogibno vdirajo v naša osebna življenja, naši svetovi razpadajo in tudi mi se rojevamo v novi svet, v novo osebnost. Zato tako veliko ljudi občuti duhovno razsežnost planetarne krize, celo ekonomske krize. Čutimo, da se ne bomo vrnili na "normalni tir", ampak da se rojevamo v novo normalo: novo vrsto družbe, nov odnos do zemlje, novo izkustvo biti človek.

Vsa svoja dela posvečam tistemu bolj čudovitemu svetu, za katerega v srcu vemo, da lahko obstaja. "Srce" pravim zato, ker nam um včasih govori, da to ni mogoče. Naš um dvomi, da bodo stvari sploh kdaj veliko drugačne od tega, kar smo se naučili iz izkušenj. Morda vas je med prebiranjem mojega opisa svete ekonomije preplaval val cinizma, prezira ali obupa. Morda ste začutili željo po tem, da bi nad mojimi besedami zamahnili kot nad brezupno idealističnimi. Še jaz sem bil v skušnjavi, da bi omilil svoj opis, ga naredil verjetnejšega, odgovornejšega, bolj v skladu z našimi nizkimi pričakovanji glede tega, kaj sta lahko življenje in svet. Ampak takšna omilitev ne bi bila resnica. Uporabil bom orodja svojega uma, da povem to, kar je v mojem srcu. V svojem srcu vem, da lahko ustvarimo tako čudovito ekonomijo in družbo – in da smo vredni ničesar manj kot tega. Ali smo tako zlomljeni, da želimo stremeti k čemur koli, kar ni sveti svet?

V svojem srcu vem, da lahko ustvarimo tako čudovito ekonomijo in družbo – in da smo vredni ničesar manj kot tega. Ali smo tako zlomljeni, da želimo stremeti k čemur koli, kar ni sveti svet?

SVET OBDAROVANJA

*Celo po vsem tem času
Sonce nikoli ne reče Zemlji,
da je njegova dolžnica.*

*Poglej, kaj se zgodi
ob taki ljubezni.*

Razsvetljuje celo nebo.

– Hafis

NA ZAČETKU JE BIL DAR

Rodimo se kot nebogljeno dete, bitje, za katerega je treba v celoti poskrbeti in ki lahko malo da, kljub temu pa nas hranijo, ščitijo, oblečejo, držijo v naročju in potolažijo, ne da bi storili karkoli, da bi si to zaslužili, ne da bi karkoli nudili v zameno. Iz tega izkustva, skupnega vsem, ki se jim je uspelo prebiti čez otroštvo, izhajajo naši najgloblji duhovni intuitivni prebliski. Naša življenja so *nam dana*; naše vnaprej določeno stanje je torej hvaležnost. To je resnica našega obstoja.

Vaše otroštvo je morda bilo strašno, vendar če zdaj berete te vrstice, vam je bilo vsaj dovolj dano, da vas je podprlo do odraslosti. V prvih letih življenja niste nič od tega zaslužili ali proizvedli. Vse je bil le dar. Predstavljajte si, da v tem trenutku zakorakate skozi vrata in strmoglavite v tuj svet, v katerem ste

povsem nemočni, se ne morete sami nahraniti ali obleči, ne morete uporabljati svojih udov, ne morete niti razločiti, kje se konča vaše telo in začne svet. Velikanska bitja pridejo in vas držijo v naročju, vas nahranijo, skrbijo za vas, vas imajo rada. Mar ne bi občutili hvaležnosti?

V trenutkih jasnosti, morda ob bližnjem srečanju s smrtjo ali ob spremljanju bližnje osebe med umiranjem, vemo, da je že samo življenje darilo. Izkusimo neizmerno hvaležnost, ker smo živi. Sprehajamo se in se čudimo vsemu razkošju, ki si ga nismo zaslužili in nam je dano na voljo skupaj z življenjem: radost dihanja, vedrina barv in zvoka, slast pitja vode za potšitev žeje, milina obraza ljubljene osebe. To občutenje zmesi zamaknenosti in hvaležnosti je jasen znak prisotnosti svetega. Nič nenavadnega torej, da so starodavni verski misleci rekli, da je Bog ustvaril svet, in nič čudnega ni, da so rekli, da je Bog svet dal nam. Prva izjava je izraz ponižnosti, druga hvaležnosti. Žal so poznejši bogoslovci sprevrgli to spoznanje tako, da je pomenilo "Bog nam je dal svet, da ga izkoriščamo, obvladamo, nadvladamo". Takšna razlaga je v nasprotju z duhom prvotnega spoznanja. Ponižnost ve, da ta Dar presega našo zmožnost obvladavanja. Hvaležnost ve, da s tem, kako uporabimo darilo, izkažemo darovalcu spoštovanje ali ga užalimo.

Na začetku je bil Dar: ob praizvoru sveta, na začetku naših življenj in v zametkih človeške vrste. Hvaležnost je za nas torej naravna, tako prvobitna, tako elementarna, da jo je zelo težko opredeliti. Morda gre za *občutek prejetja darila in želje, da ga vrnemo*. Zatorej bi morda lahko pričakovali od predsodobnih ljudi, povezanih s to prvinsko hvaležnostjo, da so jo udejanjali v družbenih in ekonomskih odnosih. In res so jo in jo še vedno. Večina pričevanj o zgodovini denarja se začne s primitivno

Vse krize, ki se kopičijo, imajo skupen izvor; lahko bi mu rekli Ločenost. Prežema sleherni vidik naše civilizacije. Ustvarja velike in vedno večje krize, ki pa nas ženejo v novo dobo, Dobo ponovne združitve.

blagovno menjavo, vendar je ta med lovci in nabiralci relativna redkost. Najpomembnejši način ekonomske menjave je bil dar. **Pa začnimo z boljšim razumevanjem dinamike daru.** Omenil sem ekonomsko *izmenjavo*, ampak ta običajno ni točen opis skupnosti obdarovanja. Boljša beseda je *kroženje*. Danes si darila pogosto izmenjamo, toda z *izmenjavo* daril smo že korak bližje blagovni menjavi. V starodavnih skupnostih so podarjanju vladali do potankosti izoblikovani običaji, še zdaj prisotni v družbah, ki niso povsem pretrgale svojih vezi s preteklostjo. Mreže daru so navadno tesno povezane s sorodstvenimi mrežami. Šege narekujejo, kdo daje komu. Od vas se morda pričakuje, da nekaterim sorodstvenim kategorijam dajete; od drugih morda vi pričakujete, da dajejo vam; pri tretjih pa se darovi pretakajo v obe smeri.

Darila so sicer lahko vzajemna, enako pogosto pa krožijo. Jaz dam tebi, ti daš nekemu drugemu ... prej ali slej pa bo nekdo dal nekaj nazaj meni. Znan primer je sistem trobriandskih otočanov *kula*, v okviru katerega dragocene ogrlice krožijo z otoka na otok v eno smer, zapestnice pa v drugo. Sistem *kula*, ki ga je prvi poglobljeno raziskal antropolog Bronislaw Malinowski in dobesedno pomeni 'krog', je jedro prostranega sistema podarjanja in drugih ekonomskih izmenjav.

Medtem ko je najvišja raven sistema *kula* izredno ritualizirana izmenjava obrednih zapestnic in orglic med poglavarji, mreža daru, stkana okoli tega sistema, zaobjame vse uporabne predmete, hrano, čolne, delo in tako dalje. Povedano drugače, darovi se neprestano pretakajo in se med tem kroženjem usta-

vijo le takrat, ko naletijo na resnično, trenutno potrebo. Sledi poetičen opis Lewisa Hyda za to načelo daru:

"Dar se giblje proti praznemu prostoru. Medtem ko se vrta po svojem krogu, pritegne k sebi tistega, ki je najdlje praznih rok, če pa se nekje drugje pojavi nekdo, ki ga bolj potrebuje, zapusti svoj stari kanal in se premakne proti njemu. Morda zaradi svoje darežljivosti ostanemo prazni, vendar ta praznina nato nežno vleče celoto, dokler se ta stvar v gibanju ne vrne, da nas znova napolni. Narava ne prenese praznine."

Medtem ko danes jasno ločimo med darilom in trgovinsko transakcijo, v preteklosti ta ločnica še zdaleč ni bila jasna. Nekateri kulture, na primer ljudstvu Toaripi in Namau, so imele le eno samcato besedo za prodajanje, kupovanje, posojanje in sposojanje, nekdanja mezopotamska beseda *šām* pa je pomenila tako 'kupiti' kot 'prodati'. Ta dvoumnost je še vedno navzoča v številnih sodobnih jezikih. Kitajščina, nemščina, danščina, norveščina, nizozemščina, estonsščina, bolgarščina, srbsščina, japonsščina in mnogo drugih jezikov ima le en pojem za sposojanje in posojanje, kar je morda ostanek davnega časa, ko med tema dvema pojmomoma niso razlikovali. (Kitajska pojma za prodajanje in kupovanje se skoraj enako izgovarjata, pa tudi zapisujeta se s podobnima ideogramoma. Pismenka za kupovanje, 買, izvira iz upodobitve kavrija, zgodnje oblike denarja, pismenka za prodajanje, 賣, pa se je razvila pozneje, kar kaže, da se prej med njima ni razlikovalo.) Še vedno se pojavlja celo v žargonski angleščini, saj se beseda *borrow* ('sposoditi') včasih uporablja v pomenu 'posoditi', na primer "I borrowed

Darovi utelešajo bistvene lastnosti svetosti. Darovi utrdijo mistično spoznanje o vpletenosti v nekaj, kar je večje od nas samih, a hkrati ni ločeno od nas.

him twenty dollars.” (‘Sposodil’ sem mu dvajset dolarjev.) Kako je to mogoče? Kako se lahko ista beseda uporablja za dve nasprotni dejavnosti?

Rešitev te uganke se skriva v dinamični daru. Verjetno imate nekaj dragocenih predmetov, ki so vam bili dani in se brzkone objektivno ne razlikujejo od nečesa, kar lahko kupite, vendar so edinstveni in posebni zaradi osebe, ki vam jih je podarila. Starodavna ljudstva so torej vedela, da skupaj z darovi kroži neka čarobna lastnost, duh.

Neuporabne stvari, kot so kavriji, ljubke koralde, ogrlice in podobno, so bile prvi denar. Zamenjava teh stvari z nečim, kar ima uporabno vrednost, je, naivno rečeno, zgolj način za spodbujanje darovanja – da bi prejeli nekaj za nič. To so spremenili v zamenjavo nečesa za nekaj, ampak to ne naredi daru nič manj vrednega, saj so preprosto materializirali obveznost, ki so jo čutili; gre za znake hvaležnosti. S tega vidika je enostavno razumeti podobnost kupovanja in prodajanja, sposojanja in posojanja. To sploh niso nasprotni si dejavnosti. Vsi darovi zaokrožijo nazaj do darovalca v drugi obliki. Kupec in prodajalec sta enakovredna.

Darila pa po drugi strani intuitivno prepoznavamo kot sveta, zato iz obdarovanja še danes delamo obrede. Darovi utelešajo bistvene lastnosti svetosti. Darovi utrdijo mistično spoznanje o vpletenosti v nekaj, kar je večje od nas samih, a hkrati ni ločeno od nas.

Če denar ni nastal v ekonomistovem imaginarnem svetu blagovne menjave za čim večjo lastno korist, kako potemtakem je? V knjigi *Debt: The First 5,000 Years* (Dolg: prvih 5000 let) antropolog David Graeber opiše dvojni izvor. Prvi izvor so bile “družbene valute”: dragoceni in obredni predmeti, ki

so se uporabljali za preurejanje odnosov med človeškimi bitji (poroke, pogrebi, odškodnina sorodniku umorjenega in druge družbene funkcije). Ta vrsta denarja se ni uporabljala za kupovanje in prodajanje stvari in obstajala je pred delitvijo dela, ki zahteva obstoj denarja, kot ga poznamo danes.

Drugi izvor denarja in prvi denar, ki se je uporabljal za trgovanje, je bil v obliki kredita: seštevkom transakcij in posojil, ki so bili izraženi v skupni obračunski enoti in so se redno poravnali z zagotavljanjem različnih dobrin. Preplet teh dveh različnih vrst denarja je privedel do dninarstva za odplačilo dolga, suženjstva, degradacije statusa ženske in drugih velikih krivic, ki jih morebiti lahko pričakujemo, kadar človeške odnose narekuje ista valuta kot trgovinske transakcije. Če vam ne uspe odplačati dolga, ne izgubite samo svoje lastnine, ampak morda tudi otroke in sami sebe.

Graeber ugotavlja, da je za človekom, ki ima računovodske izpiske o dolgovih, vedno človek s puško. Dolžniški odnosi so bili vedno odnosi moči in denar je vedno bil in je še danes prepleten z dolgom, zato je tudi z nasiljem.

Vendar je v svoji srži denar čudovit koncept. Za trenutek mi dovolite naivnost, da bi razkril to srž, to duhovno (ne zgodovinsko) esenco denarja. Imam nekaj, kar potrebujete, in želim vam to dati. Zato vam to dam, vi pa občutite hvaležnost in si zaželite, da bi mi nekaj dali v zameno. Ampak ravno zdaj nimate ničesar, kar bi jaz potreboval. Zato mi namesto tega date znak svoje hvaležnosti – neko neuporabno malenkost, na primer ogrlico iz školjkic wampum ali kos srebra. Ta znak pravi: “Izpolnila sem potrebe drugih ljudi in si zaslužila njihovo hvaležnost.” Ko enkrat pozneje prejmem darilo od nekoga drugega, mu dam ta znak hvaležnosti.

Darovi lahko torej krožijo po velikih družbenih razdaljah in jaz lahko nekaj prejmem od ljudi, ki jim nimam kaj dati, hkrati pa izpolnim svojo željo, da bi izrazil hvaležnost, ki jo zaradi teh darov občutim.

MOČ DENARJA

Med svojimi potovanji, najprej navznoter in potem zaradi govorništva in pisateljstva, sem se pogosto srečal z globoko tesnobo in nemočjo, ki je izvirala iz vseprisotnosti stroja, ki požira svet, in tega, da se je skoraj nemogoče izogniti vpletenosti vanj. Naj navedem samo enega od milijonov primerov: ljudje, ki besnijo nad Walmartom ali Amazonom, še vedno kupujejo tam ali v drugih trgovinah, ki so v enaki meri del svetovne plenilske verige, saj čutijo, da si ne morejo privoščiti plačati dvojne cene ali shajati brez teh stvari. Kako pa je z elektriko,

ki poganja mojo hišo – s premogom, izkopanim z vrha gora? Kako je z računalnikom, ki ga prav zdaj uporabljam ter je izdelan iz mineralov in plastike, brutalno iztrganih iz zemlje?

Svoje sodelovanje v stroju, ki požira svet, lahko čim bolj zmanjšam, ne morem pa se mu v celoti izogniti. Ko se ljudje začnejo zavedati, da že s samim življenjem v družbi prispevajo k zlim silam sveta, gredo pogosto skozi fazo, ko želijo najti povsem izolirano in samozadostno namerno skupnost – vendar čemu to koristi, medtem ko “Rim gori”? Kaj potem, če ne prispevate svojega delčka k onesnaženju, v katerem se utaplja Zemlja? Naglo napreduje, ne glede na to, ali živite v gozdu ter jeste koreninice in jagodičje, ali v predmestju in jeste hrano, ki jo tovornjaki pripeljejo iz Kalifornije. Želja po oprostivni osebni krivdi zaradi grehov družbe je neke vrste fetiš, podoben sončnim zbiralnikom na hiši, veliki 400 m².

Naj bo tovrsten vzgib še tako hvalevreden, gibanja za bojkotiranje Amazona, preoblikovanje zdravstva, izobrazbe, politike ali cesar koli drugega hitro postanejo jalovo početje, saj trčijo ob moč denarja. Doseganje kakršnegakoli učinka se zdi kot mukotrpno plavanje proti toku, in takoj ko počijemo, nas znova odnese neko novo grozodejstvo, neko novo ropanje narave, skupnosti, zdravja ali duha zavoljo denarja.

Kaj točno je “moč denarja”? Čeprav se včasih tako zdi, to ni zlobna skrivna združba bankirjev, ki nadzira svet prek srečanj skupine Bilderberg, Trilateralne komisije in drugih orodij “Illuminativ”. Med svojimi potovanji in dopisovanji včasih naletim na ljudi, ki so prebrali knjige Davida Ickea in drugih, ki navajajo prepričljive argumente za starodavno svetovno zaroto, posvečeno Novemu svetovnemu redu (New World Order). Simbolizira ga vsevidno oko na vrhu piramide, ki nadzira vsako vlado in vsako ustanovo, v zakulisju pa ga vodi majhna, skrivna klika pošasti, ki je lačna moči in vleče celo niti takih lutk, kot so Rothschildi in Rockefellerji. Bržkone sem zelo naiven, ali zelo neveden, da ne razumem resnične narave te težave.

Priznam, da sem naiven, nisem pa nepoučen.

Sodelujemo lahko v zavednem, namernem uničenju denarja, ne pa v nezavedni destrukciji denarja, ki se odvija v razpadajočem gospodarstvu.

Če imate še vedno denar za naložbe, ga vložite v podjetja, ki si izrecno prizadevajo za gradnjo skupnosti, zaščito narave in ohranitev kulturnega splošnega dobrega. Pričakujte ničelni ali negativni finančni donos na svojo naložbo – to je dober znak, da ne pretvarjate nenamerno še več sveta v denar. Ne glede na to, ali imate denar za naložbe ali ne, lahko zahtevate nazaj tudi to, kar je že bilo prodano, tako da postopoma izstopate iz denarne ekonomije.

Karkoli se naučite storiti sami ali za druge ljudi, ne da bi za to plačali; kakršnakoli uporaba recikliranih ali zavrženih materialov; karkoli lahko naredite namesto kupite, daste namesto prodate; vsaka nova spretnost, pesem ali umetnost, ki se je lahko naučite ali jo naučite koga drugega, bo zmanjšala prevlado denarja in prispevala k širjenju ekonomije obdarovanja, ki nas bo podpirala med prihajajočim prehodom.

Svet Obdarovanja, v katerem odmevajo prvobitne družbe obdarovanja, mreža ekologije in brezčasni duhovni nauki, se svetlika na obzorju. Odpira naše srce in drami našo darežljivost. Ali se bomo odzvali njegovemu klicu, preden Stroj pogoltno še zadnje drobce lepote na Zemlji?

Karkoli se naučite storiti sami ali za druge ljudi, ne da bi za to plačali; kakršnakoli uporaba recikliranih ali zavrženih materialov; karkoli lahko naredite namesto kupite, daste namesto prodate; vsaka nova spretnost, pesem ali umetnost, ki se je lahko naučite ali jo naučite koga drugega, bo zmanjšala prevlado denarja in prispevala k širjenju ekonomije obdarovanja, ki nas bo podpirala med prihajajočim prehodom.

ZAKLJUČEK

Duhovno izročilo povezuje rdeča nit, ki pravi, da tudi mi vračamo soncu; da dejansko sonce še naprej sveti samo zaradi naše hvaležnosti. Starodavni obredi niso bili namenjeni le zahvaljevanju soncu – ampak temu, da bi še naprej svetilo. Sončna energija je lesk zemeljske ljubezni, ki se odbija nazaj k nam. (Zanimivo je to, da se je v zadnjih štiridesetih letih med doseganjem vrhunca dobe nehvaležnosti sevanje sonca na videz spremenilo in se je moč heliosfere precej zmanjšala. Morda je to samo moja domišljija, ampak spomnim se, da je bilo v mojem otroštvu sonce bilo bolj rumeno. Od približno leta 2008 sonce kaže močan solarni minimum in po mnenju nekaterih znanstvenikov se približuje velikemu solarnemu minimumu. Ali je mogoče, da sonce, utelešenje darežljivosti, prehaja v viharno fazo, ki zrcali finančno krizo na Zemlji, navsezadnje krizo dajanja in prejemanja?)

Celo od sonca nismo ločeni, zato lahko včasih morda občutimo, kako v nas sije notranje sonce in vse naokoli ožarja s toplino in svetlobo darežljivosti.

Ali je potemtakem mogoče, da bo sonce začelo sijati močneje, medtem ko bomo prevzemali miselnost obilja in darežljivost povezanega jaza, jaza, ki povezuje mene in vas z nitjo ljubezni? Da nam bodo na voljo nova "sonca" – novi viri neskončne velikodušnosti veselja –, ki nam bodo zrcalila našo ljubezen? Rodimo se v hvaležnost; je naš prvinski odziv na samo darilo življenja. Medtem ko živimo iz te hvaležnosti, torej v duhu obdarovanja, in medtem ko (navzven) utiramo širše kanale velikodušnosti, je neizogibno tudi naraščanje toka darov v obratni smeri, navznoter. Za človeštvo kot skupnost to pomeni živeti se v svojo pravo, odraslo vlogo bitij, ki služijo v dobro razcveta življenja na Zemlji.

Kdo ve, v katerih drugih svetovih bomo po sferi energije izrazili temeljno obilje veselja? Snov? Čas? Zavest?

Vem le to, da smo ljudje šele začeli odkrivati svoje darove in jih usmerjati v krasne namene. Delamo lahko čudeže – kar je dobro, saj jih današnje stanje planeta potrebuje.

Ne morem napovedati, kako se bo doba Ponovne združitve odvila v linearnem času. Lahko pa predvidim, da bo ob koncu našega življenja moja generacija živela v svetu, ki se bo iz leta v leto nedvomno zdravil. V času ene ali dveh bodočih generacij bomo znova pogozdili grške otoke, ki so bili pred več kot dva tisoč leti posekani do golega. Saharsko puščavo bomo znova obudili v bogato travnato ravnico, kot je bila nekoč. Zapori ne bodo več obstajali in nasilje bo redkost. Delo se bo vrtele okoli "Kako lahko

najbolje predam svoje darove?", ne pa okoli "Kako lahko zaslužim za preživetje?" Prečkanje državne meje bo izkušnja dobrodošlice, ne pa preiskave. Rudniki in kamnolomi bodo še komaj obstajali, saj bomo ponovno uporabili ogromne količine nakopičenih materialov iz industrijske dobe. Živeli bomo v domovih, ki bodo podaljški nas samih, jedli bomo hrano, ki jo bodo vzgojili ljudje, ki nas poznajo, in uporabljali stvari, ki bodo poln izraz talentov njihovih ustvarjalcev. Živeli bomo v izobilju intimnosti in skrupnosti, ki se danes pojavlja le v sledovih in za katerega vemo, zaradi hrepenenja v naših srcih, da mora obstajati. In večino časa bodo najglasnejši glasovi, ki jih bomo slišali, zvoki narave in otroškega smeha.

Fantaziram? Um se boji predati upanju na karkoli preveč dobrega. Če je ta opis zdramil jezo, brezup ali bridkost, se je dotaknil naše skupne rane, rane Ločenosti. Vendar plameni znanja o tem, kaj je mogoče, tlijo v vsakem od nas in ni jih mogoče ugasniti. Zaupajmo temu vedenju, podprimo drug drugega v njem in zgradimo svoja življenja na njegovih temeljih. Ali sploh imamo kakšno drugo možnost, medtem ko se ruši stari svet? Ali se bomo zadovoljili s čimerkoli manj kot s svetim svetom? S

Knjiga

SVETA EKONOMIJA
prihaja med slovenske bralce
in postavlja temelje novemu
svetu tudi v ekonomiji. V prevodu
je izšel tudi njegov prvenec
PODNEBJE – Nova zgodba.
(Založba Chiara)

*Dela Charlesa Eisensteina so tudi javno dostopna v izvorniku in prevedenih jezikih na spletni strani
<https://charleseisenstein.org/books> ter na slovenski spletni strani
<https://www.charleseisenstein.si>.*

